

**FRANK CAESTECKER, Alien Policy in Belgium,
1840-1940. The Creation of Guest Workers,
Refugees and Illegal Alien**

Gily Coene, doctor in de moraalwetenschappen

Dit boek, een bewerkte versie van het proefschrift dat historicus Frank Caestecker in 1994 verdedigde aan het European University Institute in Firenze, analyseert en documenteert omstandig de ontwikkeling van een eeuw Belgisch migratie- en vreemdelingenbeleid, van kort na het ontstaan van België tot aan de Tweede Wereldoorlog. Doorheen negen hoofdstukken, die wisselende tijdsintervallen behandelen waarbinnen zich telkens belangrijke transformaties voltrokken, wordt geanalyseerd en uiteengezet hoe de Belgische staat in toenemende mate intervenueerde in immigratieprocessen en in de bestaanscondities van vreemdelingen, en hoe het vreemdelingenbeleid werd aan- en ingepast aan vigerende economische en politieke belangen en krachtsverhoudingen. De spanningsverhouding tussen het liberalisme enerzijds en de ontwikkeling van de natiestaat anderzijds vormt de centrale focus in deze studie. Zij bepaalt de wisselende verhoudingen tussen gewenste en ongewenste immigranten - een onderscheid dat in en via wetgeving en overheidsinterventie werd geformaliseerd - die op hun beurt de feitelijk immigratie bepaalden. De algemene tendens in deze eeuw Belgisch vreemdelingenbeleid wekt op het eerste gezicht weinig verbazing: immigranten waren welkom voor zover ze geen bedreiging vormden en/of tegemoet kwamen aan de Belgische economische en politieke belangen. Wat deze studie mooi analyseert is dat verschuivingen in het vreemdelingenbeleid veel minder toe te schrijven zijn aan een reactie op stijgende immigratie, een surplus aan arbeidskracht in omringende regio's of veranderingen in de samenstelling van immigratiestromen, dan wel aan interne politieke transformaties, uitgetekend in de overgang van een liberaal parlementair politiek systeem naar een zich ontwikkelende natiestaat waarbij het nationaal belang de particuliere belangen van steeds meer sociale groepen moest incorporeren. Deze belangenstrijd

vond zijn beslag in de politieke constructie en codificatie van de categorie vreemdelingen, geïmplementeerd in een repressief overheidsoptreden ten aanzien van vreemdelingen en in een ingrijpende organisatie van arbeidsmigratie: wie zou worden toegelaten, voor welke jobs, onder welke voorwaarden, waar gerekruteerd werd en onder wiens toezicht. De feitelijke immigratie naar België werd daardoor in grote mate het resultaat van doelbewuste beleidsbeslissingen.

De relevantie van het werk overstijgt dan ook de bestudeerde periode. Zoals de ondertitel suggereert, argumenteert de auteur dat gedurende deze periode de grondslagen van het latere vreemdelingenbeleid werden gelegd. Het laatste hoofdstuk trekt de krijtlijnen van de historische constructie van de vreemdeling, gevolgd door een verdere opdeling in respectieve migratieregimes en immigratiecategorieën: gastarbeiders, vluchtelingen en ten slotte 'illegale vreemdelingen'. Twee markante lijnen tekenen zich af: de begrenzingsen en het falen van de vreemdelingenpolitiek ten aanzien van zo'n complex sociaal en economisch proces als migratie en de toenemende repressie en uitsluiting van immigranten in een periode waarin net hun Belgische lotgenoten in de arbeidersklasse burgerschap en sociale rechten verwierven.

De studie biedt in de eerste plaats unieke en interessante informatie over de geschiedenis van het Belgische vreemdelingenbeleid. Voor wie zich hierover een grondig beeld wil vormen is dit boek een zorgvuldig, gedetailleerd en derhalve onontbeerlijk naslagwerk. Maar de inzichten die hier worden aangereikt nodigen evenzeer uit tot het relativeren van de hedendaagse retoriek over 'de asielzoeker' of 'de illegaal', en tot het situeren van het beleid terzake in de huidige context van politieke transformaties en economische globalisering.

Frank Caestecker, Alien Policy in Belgium, 1840-1940.

The Creation of Guest Workers, Refugees and Illegal Aliens, Berghahn Books, 2000.